

Chuyện Xe, Chuyện Người Of Cars And Men

phiếm luận của NLGO

Xin quý bạn phe ta cho phép tiện nhân mượn đỡ và sửa lại cái đầu đề trong tác phẩm bất hủ *Of mice and men* (1937) của cụ John Steinbeck làm tựa cho bài viết mượn này – mà tiện nhân tạm dịch là “chuyện xe, chuyện người”. Xin kể như sau:

I. Chuyện Người

Đây là kinh nghiệm sống, và thật, của tiện nhân, nhưng không nhất thiết được coi là lời khuyên, công khai hay kín đáo, cho quý bạn làm theo. Bởi mỗi người có vấn đề, tâm tính, và lối phản ứng riêng.

Như đa số công dân Hoa Kỳ, tiện nhân cũng có bác sĩ tư, tức bác sĩ gia đình, từ lúc mới đến Mỹ, năm 1985, vô nghề ngỗng, do bà Welfare chỉ định, rồi đi học, đi dạy, đi làm, cho đến bây giờ lãnh lương hưu SSA và bảo hiểm sức khỏe của ông Medicare. Và như đa số công dân Hoa Kỳ, tiện nhân rất ngại, tuy biết rất cần, đi gặp bác sĩ khi không mắc bệnh, gọi là khám tổng quát thường niên, *annual physical exam* (gọi là *annual*, nhưng kỳ thực các ông bác sĩ bắt làm hẹn cứ sáu tháng một lần, có lẽ cho đỡ nhớ?). Ngại, không phải vì khoản tiền *co-pay*, mà vì mất thì giờ lắm, lại còn, mỗi lần khám xong, ôm về nhà cái bệnh lo vô ích, vô duyên, nếu rủi gặp phải một bác sĩ kiêm nghề hù dọa bệnh nhân, bi thảm hóa (*dramatize*) mọi chuyện trên đời, dù nhỏ như que tăm.

Trong ba mươi năm ở Hoa Kỳ, tiện nhân là thân chủ của hai chục ông bác sĩ. Toàn là Mỹ, trừ một ông VN. Không phải vì kỳ thị đồng hương, trái lại, mà vì, chẳng hạn, ông bác sĩ VN nào cũng quá quen mặt, khiến thấy ngại ngùng khi phải kê khai những bệnh thuộc loại thâm cung bí sử, hoặc *taboo* (cấm kỵ), để trở thành truyện *tabloid* (ngồi lê đôi mách) – mà bất cứ anh đàn ông nào cũng phải kinh qua, ít nhiều, như “tai nạn” *khóc ngoài quan ải*, khi còn khoẻ như trâu, hay “sự cố” *trên bảo dưới không nghe*, lúc “tuổi già hạt lệ như sương” (Nguyễn Khuyến). Còn bệnh áp huyết cao có thể khoe thoải mái, kể cả với nữ bác sĩ, vì tiện nhân cho đó là một bệnh thời thượng, quý phái, tương tự bệnh lao phổi trong văn chương thế kỷ XIX lãng mạn Pháp hoặc thời tiền chiến Việt Nam (không tin, cứ hỏi người tình Elvire của Lamartine, hay Musset hay Chopin, hoặc đọc *Tổ Tâm* của Hoàng Ngọc Phách, và *Bướm Trắng* của Nhất Linh).

1. Bác sĩ đầu tiên trong đời ty nạn của tiện nhân làm việc tại bệnh viện Salem, thủ phủ Oregon. Ông này còn trẻ, vui tính, ân cần “thăm hỏi sức khỏe” (nghĩa đen) bệnh nhân rất kỹ. Nhưng cũng chính ông là người đã cười nhạo *accent* tiếng Anh không giống ai của tiện nhân và ước muốn tái hành nghề dạy học tại Mỹ, khiến tiện nhân nổi giận, quyết chí cấp sách trở lại trường.

Bỏ Salem lên Portland lập nghiệp, mất trợ cấp, nghĩa là mất bảo hiểm y tế, vì gặp một vợ IRCO bị tảo bón kinh niên, hoặc kinh kỳ trời sứt, nên rất hắc ám. Mỗi lần cảm nặng, tiện nhân gọi một bác sĩ đồng hương (gần như hành nghề độc quyền vì Portland lúc ấy chưa có nhiều bác sĩ trẻ như bây giờ) để thương lượng giá cả trước. Ông bác sĩ thông cảm cho con nhà nghèo, không bảo hiểm, lại đèo bong nợ bút nghiên, nên lấy giá rất “hữu nghị”, khoảng \$10-15 vào thời điểm 1985. Ông đo áp huyết, thấy cao, bèn cho toa mua thuốc. Nhằm lúc mẹ già nơi quê nhà cũng bị cao máu, tiện nhân lén nhờ dịch vụ “chui” (Mỹ và VN hồi đó chưa bang giao) gửi hết về cho mẹ uống trước. Cũng may, tuy đến Mỹ lúc không còn trẻ, nhưng sức khỏe không đến nỗi bết bát, có lẽ nhờ nhờ nhỏ tiện nhân bị ba mẹ bắt tập thể dục mỗi sáng và được vào đội đá banh của trường, và nhất là đã trải qua tám năm tôi luyện sức chịu đựng trong các lò cải tạo của VC ác ôn – nơi mà vi trùng còn sợ bọn này hơn sợ hủi, huống chi là người. Cho nên không tốn tiền nhiều cho bác sĩ.

2. Xuất Đại học Eugene bốn năm, tiện nhân chỉ đến khám vắn vẹn bốn lần với bác sĩ của trường: đo áp huyết, đặt ống nghe, bắt hít và nín thở, bắt cởi áo để bóp bụng, lấy cây gõ vào hai đầu gối, bảo kéo quần xuống để liếc qua thừng nhỏ, thế là xong, “everything is fine, you’re very healthy”, ông phán. Ra trường, lên dạy tại Cheney, tiểu bang Washington, lương hàng tháng tự động bị trừ cho bảo hiểm sức khỏe, khá nhiều, cho nên tiếc của, tiện nhân cũng bỏ thì giờ đến gặp bác sĩ mỗi năm hai lần. Ông đốc tờ này,

tuổi sồn sồn, khả ái, hành nghề tự, khám *qualoarent*, cái gì cũng khen tốt, trừ cái niếp hộ tuyến (prostate) mà ông nói “hơi nở” (tức enlargement, còn gọi BPH, benign prostate hyperplasia), sau khi thọc ngón tay vào, sờ nắn, làm rát và nhột quá, nhưng không bắt thử máu, hay uống thuốc. Lần đầu tiên trong đời, tiện nhân mới biết trong cơ thể đàn ông có sự hiện diện của bộ phận vô hình đặc biệt này, nhưng không biết công dụng để làm gì. Ông hỏi tiện nhân, có thường xuyên gần đàn bà không? Câu hỏi có vẻ lạc đề, nhưng tiện nhân cũng thành thật khai báo, *no sir*. Ông mỉm cười: “*That’s why, I guess*”, và có phương cách tự nhiên để cho nó khỏi nở, đó là thỉnh thoảng nên ‘xả xui’, tức hạ hỏa (dịch nôm na kiểu lính tráng động từ *to ease off* hay *relieve yourself* của ông), dù có hay không có đàn bà, *you understand what I mean?*” Quả tình tiện nhân chưa hiểu ông muốn nói gì, nhưng cũng gật đầu kém thông minh của mình. Về nhà, quên luôn chuyện ấy, mà tiện nhân cho là thiếu khoa học, tiểu lâm.

3. Trở lại Portland, làm việc cho Multnomah County, tiện nhân có bảo hiểm Kaiser do Quận mua *free* cho. Lúc ấy, tiện nhân vừa tròn năm chục cái xuân xanh. Ông bác sĩ gia đình, lần đầu tiên gặp mặt, thấy số tuổi – lý tưởng cho bệnh *prostate* nở – bèn mừng hóm, như trúng mánh, chụp hỏi:

- Anh tiểu tiện dễ hay khó?

Tiện nhân hỏi ngược:

- Thế nào là khó?

- Là mắc tiểu cứng bụng mà tiểu không được, rát và đứng lâu mà không ra, mà có ra thì cũng chút chút thôi, nhỏ từng giọt, từng giọt, tí tách... (Viết đến đây, tiện nhân phải công nhận rằng nếu viết văn ông bác sĩ Mỹ này là một nhà tả chân đại tài, không thua Balzac hay Zola của Pháp, đồng thời nhớ đến bài hát “*giọt mưa trên lá*” của Phạm Duy hay những câu thơ “*cực kỳ ấn tượng*”, “*Tiếng nước đái / nhỏ giọt / trong bồn cầu tí tách*” của nữ thi hào hiện thực Nguyễn Thị Hoàng Bắc, hiện ở Mỹ). Bèn ngạc nhiên:

- Không, tôi tiểu bình thường, ngon lành lắm mà, có khi tồ tồ như trai mới lớn, hay ào ào như thác lũ...

Ông Kaiser cười cười, hỏi tiếp:

- Đêm ông phải dậy đi tiểu mấy lần?

- Còn tùy. Nếu đi ngủ sớm và trời lạnh thì một lần. Nếu ngủ trễ và mùa hè thì không lần nào.

Ông không tin. Lại thọc tay vào, lại kết luận nó hơi nở ra, lại tuyên bố: “*Những người Phi Châu và Á Đông từ tuổi 50 trở lên thường bị nở niếp hộ tuyến*”. Và bắt thử máu (PSA). Thì thử. Kết quả 5.2 thay vì dưới 4 chấm như mức bình thường qui định. Ông lại đề nghị tiện nhân làm *biopsy* (nội soi), nghĩa là đút cái kẹp dài (lúc đó chưa dùng tia laser) vào cắt vài miếng thịt của cục *prostate* đem đi khảo nghiệm xem có ung thư không. Nghe chữ này, tiện nhân hãi quá, bèn OK cho làm. Đau điếng người, vì không được cho thuốc tê, nhức buốt và tiểu ra máu mất mấy ngày. Kết quả *negative*. Nhưng PSA vẫn cứ cao, mặc dù tiểu tiện vẫn dễ dàng, ào ào như thác lũ. Để chắc ăn, mấy tháng sau, ông bác sĩ gia đình bán cái tiện nhân qua cho một ông bác sĩ tiết niệu, cũng tại Kaiser. Ông tiết niệu này, có lẽ ế khách, mới thấy cái *last name* Ngu-y-en, chưa biết tiện nhân là thằng cha căng chú kiết nào, đã vồ lấy tay, bắt lia lịa, như bạn cố tri chết sống lại, và muốn làm quà, kể liền một khi rằng ông ta mới đi “tham quan” VN về, và hí hửng ca ngợi nước VN của thằng VC là tiến bộ, là đổi mới, là *terrific*, là *wonderful*, là bla-bla-bla...

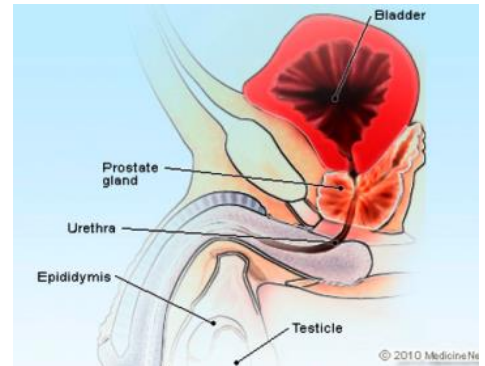
Bực mình vì bị gán ngang xương cái bệnh nở *prostate*, tiện nhân nổi khùng bắt từ, quát ông ta xối xả bằng cách chửi gay gắt lũ VC và bọn ngu (stupid guys) không biết gì về VC, mà còn khen chúng nó này nọ. Đang nổ ngon trớn, ông ta cụt hứng, què độ, bèn cau mày, dụi mắt, dòm lại cho rõ cái bản mặt của một người tự nạn chống Cộng đến chiều nó như thế nào. Đổi thái độ thân thiện ra lạnh nhạt, làm lì. Rồi đọc lời gửi gắm của bác sĩ gia đình, ông bắt làm *biopsy* lần thứ hai, bởi, ông nói, nghi ngờ có ung thư.

Sau đó, sợ bị trừ ẻo, tiện nhân yêu cầu đổi bác sĩ. Những đồng nghiệp khác của ông cũng không nhân đạo hơn, vẫn tiến hành thủ tục nội soi, khiến tiện nhân có cảm tưởng mình là con chuột bạch trong phòng thử nghiệm, soi đi soi lại miết, để bắt cho ra cái con ung thư khốn nạn, cả thầy bốn lần trong ba năm, mặc dù kết quả bốn lần cũng đều âm tính. Bèn bỏ Kaiser, đến một ông bác sĩ gia đình có phòng mạch tư. Vẫn chưa được buông tha.

Ông mới này, dựa trên hồ sơ bệnh lý cũ, cũng đề nghị soi nữa, và thầy qua cho một đồng nghiệp chuyên môn ở một bệnh viện. Đến nước này, tiện nhân chịu hết nổi, xẵng giọng phản đối: “*No more, please, never more, absolutely. I refuse. I really don't care about my damn prostate. Tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm, đâu ông đưa giấy từ chối biopsy cho tôi ký ngay*”. Sau này, đọc một bài báo Mỹ nói rằng nội soi đôi khi gây thương tích không cần thiết cho cục niệu hộ tuyến, nghĩa là hại nhiều hơn lợi, tiện nhân thấy mình từ chối lần này và sau này là có lý, mặc dù đã quá trễ.

4. Từ khi về hưu đến nay, được sáu năm rồi, tiện nhân đã trải qua sáu đời bác sĩ gia đình. Nghĩa là, trung bình, mỗi năm thay một ông. Các ông đọc hồ sơ bệnh lý, biết tiện nhân là một bệnh nhân khó thương, nhưng không từ chối được, theo luật pháp, nên tha cho cái khoản niệu hộ tuyến, PSA, hay BPH nữa. Có ông, dựa vào tài liệu mới nhất, cho biết rằng đàn ông trên bảy bó khối cần thử PSA, nội soi – điều làm tiện nhân thấy phờ phờ trong lòng, nhưng ông đương kim đốc tờ gia đình của tiện nhân hoàn toàn bác bỏ. Mà thực ra, tiện nhân thắc mắc, cái cục nợ *prostate* ấy cho đến bây giờ rất OK, tiểu tiện dễ dàng, không “tí tách” như của bà Nguyễn Thị Hoàng Bắc, thì có gì phải làm âm ỉ lên như thế?

Chuyện *prostate* vừa êm thì nổi lên một vấn đề khác, không kém trầm trọng dưới mắt các lương y: trong máu có đường, *blood sugar*, với nguy cơ dẫn đến bệnh tiểu đường. Thử máu, kết quả lần nào cũng trên dưới 105-110, nghĩa là *borderline*, sắp tới biên giới, chưa phải bệnh *diabetes*, và lần nào cũng phải nghe ông bác sĩ lải nhải: “Người Phi Châu và Á Đông trên 60 dễ bị bệnh tiểu đường”. Cứ làm như tất cả những người Mỹ trắng già đều là thánh, là tiên ông hết ráo. Vài ông lương y xếp tiện nhân vào danh sách người thực sự bị tiểu đường, *diabetic*, và chữa trị dưới dạng đó, nghĩa là bắt ăn kiêng, không cơm trắng, không bánh mì, không bíp-têch, không *pizza*, không *hamburger*, không trái cây, kể cả chuối, không rượu đỏ, không sô-cô-la đen, không *cognac*, không cà phê sữa đá, chỉ được ăn *brown rice*, và xả lách, uống thuốc đủ loại, và bắt đi khám mắt, khám chân – khiến tiện nhân bực bội, buột miệng than thở: “*Kiên cố như thế này, ở tuổi này, thì sống làm gì? Thà chết sướng hơn!*” Đôi lần phải gào lên với y tá gọi điện thoại nhắc: “*Forget about it. I refuse to believe I have diabetes*”. Từ đó, đâm ra lì, cứ ăn uống tự do, không người lái, rồi uống thuốc và đi *gym*. Thế mà vẫn khỏe re. Lần lượt tiện nhân từ già năm ông bác sĩ chuyên hù dọa, quấy rầy hết về cái bệnh nở niệu hộ tuyến, đến cái bệnh tiểu đường – mà triệu chứng không thấy qua cơ thể hay kết quả thử máu.

5. Còn giữ lại một ông đốc tờ Mỹ trắng chính cống. Ông này lớn tuổi, tuyệt vời, dễ thương. Mỗi lần khám không quá mười phút, không thắc mắc gì cả và tuyên bố: “*You're perfectly healthy, congratulations!*” Nghe thế, bệnh nhân nào không thấy sướng tê người, khoẻ khoắn và tự tin hẳn lên? Cho cô y tá rút máu thử và lấy kết quả ngay tại chỗ, đỡ cho bệnh nhân khỏi trả tiền Lab quá đắt – mà bảo hiểm không *cover*, dựa trên điều lệ kỹ quốc, cho đó là thử trị bệnh (treatment), chứ không phải thử ngừa (prevention). Năm vừa rồi, vì đổi bảo hiểm Medicare Supplement sang một hãng khác không bắt đóng tiền hàng tháng (monthly premium), tiện nhân đành mất ông bác sĩ tuyệt vời này vì ông không nhận bảo hiểm mới, tiện nhân tiếc quá, mà không làm sao giữ ông được.

6. Bù lại, hãng bảo hiểm mới này tìm cho tiện nhân một ông bác sĩ D.O. trẻ, gốc Nga, đẹp trai, được khen là tận tâm lắm. Ba tháng trước, tiện nhân được gặp ông ta, lần đầu. Quả thật, ông rất tận tâm, đúng hơn, quá tận tâm. Trước khi gặp tiện nhân, ông nghiên cứu kỹ trước lý lịch, biết tiện nhân là dân Annam Mít gốc Tây con, nói tiếng Phú-Lang-Sa, ông xô liền một câu loại *French for tourists*, do Trung tâm Berlitz phát hành, nghĩa là vừa bước vào phòng, mới liếc thấy tiện nhân, ông đã cười tươi, giơ tay bắt, và chào: *Au revoir Monsieur, comment toi aller?* Nhịn cười, tiện nhân đáp lễ: *Oui oui, docteur, moi aller bien*. Rồi ông ngồi xuống, dò đọc trên *computer* hồ sơ bệnh lý từ kiếp nào, hỏi han tỉ mỉ, kể cả vụ mổ sống lưng hơn mười năm trước tại Kaiser. Bệnh này hiện tái phát, thỉnh thoảng làm nhức nhối vô cùng, nhưng tiện nhân không khai, sợ ông ta kiểm chuyện, chỉ xin *refill* toa thuốc giảm đau, cho cái lưng bị đụng xe (thật) mấy tháng trước. Cuối cùng ông ta dừng lại và đặc biệt xoáy mạnh về hai cái “bệnh” mà tiện nhân coi như *bête noire* (= rất đáng ghét): niệu hộ tuyến và đường trong máu. Đầu tiên ông ta bảo muốn thử bằng tay cái hòn niệu hộ tuyến xem nó còn nở không. Tiện nhân lớn tiếng nói, “*tiểu tiện của tôi tốt lắm mà*”, và quyết liệt từ chối, khiến ông ta cũng thấy ớn như gặp phải *một người điên trong thành phố*, nhưng vẫn bắt thử máu lại. Về *blood sugar*, ông ta cũng bắt thử, cùng với những bộ phận khác mà từ trước đến nay trong hồ sơ không ghi có vấn đề gì, như tim, gan, pèo,

phổi, thận, lá lách, lá mía... Còn hẹn một tuần nữa đến gặp ông (phải trả tiền *co-pay*, dĩ nhiên) để được biết kết quả. Tiện nhân hỏi: “*Tại sao không báo bằng thư, email, hay điện thoại, đỡ tốn thì giờ và tốn tiền cho tôi?*”. Ông trả lời: “*Tôi muốn nhân dịp bàn về cách chữa trị luôn*”. Làm như ông biết kết quả trước khi thử. Bởi vậy, ba tháng rồi, từ ngày điện kiến lần đầu, tiện nhân đánh bài lờ, không đến nữa, mặc dù có lời nhắn liên tiếp của y tá, và cũng không biết kết quả lần thử máu ấy ra sao. Nhưng không cần. Quả vậy, không ai biết sức khoẻ của mình tốt hay xấu bằng chính mình.

Kể cho một người bạn, đến Mỹ từ 30/4/1975, quá rành về chuyện khám bệnh, thì được anh trả lời: “*Tôi biết những bác sĩ nhận Medicare ở Mỹ. Họ bày ra đủ thứ bệnh, để chữa trị, và báo cho Medicare đã chữa khỏi, để lấy credit. Chưa kể, các bác sĩ thông đồng với những dược phòng bào chế thuốc, toàn là tài phiệt, cho bệnh nhân mua thuốc mới, để uống thử*”. Cho nên, cũng không lạ gì nếu mới đây phải đọc tin ông bác sĩ này đã lương gạt hàng trăm bệnh nhân bằng cách chữa trị ung thư nguy tạo, ăm cả mấy triệu bạc, ông lương y nọ đã gian lận tiền Welfare và Medicare của người già, ông dược sĩ kia bán thuốc cho bệnh nhân đã chết ngòm từ khuya để đòi tiền Medicare vô tội vạ. Dĩ nhiên, sang năm, tiện nhân phải đi kiếm ông bác sĩ khác, ít tận tâm hơn, nghĩa là ít quấy rầy hơn.

II. Chuyen Xe

Thứ năm tuần rồi, tiện nhân đem chiếc Toyota Camry 2004 đã cũ mười một năm cho *dealer* thay nhớt và *check-up*. Cứ mỗi sáu tháng, đúng ngày giờ, nổ máy lên là thấy đèn báo hiệu “*maintenance required*” đập vào mắt, nhắc nhở mang xe đi khám tổng quát. Có lờ cũng không xong, vì đèn báo không chịu tắt, thấy ngứa mắt lắm. Thay nhớt tốn khoảng \$45-50, không đáng chi, mang xe đi phứt cho rồi. Nhưng cái bực bội là ở chỗ vừa mất thì giờ, mất tiền vừa phải cảnh giác, ứng chiến (tiếng Mỹ gọi là *deal*) mệt nghỉ với những anh chàng *dealers* kiêu thọ vẽ, mồm miệng được nắn dẻo như kẹo kéo, cứ thấy xe cũ, trên 60 ngàn *miles*, là kiếm chuyện, bày đặt, đề nghị thay cái này, sửa cái nọ, mặc dù xe đang chạy ngon lành, chưa bao giờ gặp “*sự cố*”.

1. Vừa đậu xe, đã thấy một, có khi hai, đại diện *dealer*, Mỹ trắng (không bao giờ thấy Mỹ đen, Mỹ vàng), trẻ trung, mặc đồng phục thêu chữ Toyota đồ tươi, sà tới, đơn đả chào hàng đúng bài bản, tươi cười, lịch sự. Nói năng ngọt như mía lùi, làm thân chủ thấy mềm lòng, hồ hởi phần khởi giao ngay tính mạng cái xe cho đương sự. Đương sự trịnh trọng mời “*quý khách danh dự*” vui lòng vào phòng đợi. Rồi lái nó đi đâu mất.

2. Nửa giờ sau, còn đang nhâm nhi cà phê, tiện nhân nghe gọi tên mình. Quay lại, thấy anh đại diện khi nãy, nụ cười vẫn nở toe trên môi, hàm răng trắng đều còn hơn răng nha sĩ, tay cầm cái *air filter* bóm đầy bụi lớn bụi nhỏ, kín mít, không chỗ hở, lại còn dính kèm một miếng *plastic* không biết ở đâu và bằng cách nào chui vào được nắp xe, mắc kẹt ở đó. Anh ta hạ giọng, chậm rãi, nói như tiếc nuối:

- Filter còn tốt chán, nhưng dơ quá, phải thay nó thôi, bạn ạ!

Tiện nhân cãi:

- Ủa, đã thay một cái mới tinh sáu tháng trước rồi. Bụi ở đâu mà lắm thế hả? Anh có thể lau sạch nó, rồi lắp vào lại?

Anh ta tỏ vẻ rầu rĩ:

- Sáu tháng là thời gian lâu đấy chứ ạ. Lau đi và lắp lại cũng được thôi, nhưng không chắc ăn bằng cái mới. Còn nếu không thay, *air* bị nghẽn, và máy chạy sẽ bị ngột thở (*suffocate*), gục gặc, hục hặc, trực trực (anh ta làm động tác xe bị giật) ạ...

- Thôi được, nghe anh nói tôi mệt quá rồi. Giá một cái mới bao nhiêu?

Mắt anh ta bỗng sáng rỡ:

- Dạ, \$50, nhưng khách quen discount còn \$45. Cộng với tiền thay nhớt, vị chi là \$90 thôi ạ.

Tiện nhân biết bị chém đẹp, bằng mã tấu VC hay ISIS, nhưng cũng phải OK cho rồi, coi như thí cô hồn.

3. Mười lăm phút sau, thừa thắng xông lên, anh ta trở lại, tay cầm một tờ giấy in ra từ *computer*, liệt kê một lô vấn đề đã cũ hơn hai năm: (1) dầu thắng (*brake fluid*) và (2) dầu hộp số (*transmission fluid*) dơ quá phải xả (*flush*), (3) má thắng mòn, phải thay, mà bộ thắng là cơ phận quan trọng nhất của xe (4) bánh mòn 2/3, hết gai,

rất nguy hiểm trong mùa đông, mua bốn trả ba, (5) cần phải làm *alignment*, (6) bình điện yếu quá rồi, phải thay ngay, lờ nó chết bất đắc kỳ tử giữa đường. Tổng cộng gần hai ngàn. À, còn thêm hai cái bóng đèn thẳng chết hết rồi. Tiện nhân hỏi, giá hai bóng mới bao nhiêu? Anh ta trả lời:

- Dạ, \$60 và \$10 tiền *installation*, vị chi là \$70 ạ.

Tiện nhân lắc đầu, "thôi kệ, tính sau". Anh ta hù liền, "nhưng cảnh sát sẽ chặn và cho ticket, bạn ạ".

- Không sao, tôi sẽ có cách nói với cảnh sát.

Dĩ nhiên, cách đó là sẽ ghé tiệm Auto Body quen, nhờ kiểm và thay hai bóng *free*, đỡ tốn \$70. Còn những vấn đề khác, mặc kệ anh *dealer* muốn nói gì thì nói, vì không phải lần đầu tiện nhân nghe thấy mà đã từ lâu, chẳng hạn cái bình điện bị báo động giá cả hai năm rồi mà đến nay nó vẫn còn sống nhăn.

III. Hai Chuyện Lãng Nhăng Nó Quấy Ta

Trong truyện *Of mice and men*, độc giả, nói chung, không thấy mối tương quan nào giữa chuột và người, như đề tựa khơi ý, nếu không biết nội dung bài thơ "To the Mouse" của thi sĩ Tô Cách Lan Robert Burns, thế kỷ XVIII –bài thơ đã gợi hứng nhiều cho Steinbeck để phải mượn bốn chữ *o' mice an' men* làm tựa đề cho tiểu thuyết của mình. Cả chuột (trong Burns) và người (trong Steinbeck) đều là nạn nhân bất lực, như nhau, của số mệnh (fate) tàn nhẫn khi những giấc mơ nhỏ nhoi của mình tan vỡ. Quả vậy, chuột xây một cái ổ mùa đông (winter nest) trong cánh đồng lúa mì, để rồi sau đó phải thấy nó bị phá hủy bởi một anh thợ cày, và tất cả còn lại chỉ là nỗi ưu phiền và buồn đau (grief and pain). George và Lennie, nhân vật của Steinbeck, là hai bạn nông dân di cư, đến Soledad, California vào thời Đại Suy Thoái (Great Depression, 1930), để tìm việc và cùng ước mơ được làm chủ một nông trại riêng, nhưng giấc mơ Mỹ quốc ấy, The American Dream, sau bao nhiêu tình tiết, sự kiện bất ngờ trong truyện, cuối cùng tan theo mây khói. Theo với ba câu thơ sau đây (được trích nguyên văn bằng thổ ngữ Scotland) từ bài "To the mouse":

*The best laid schemes o' mice an' men
Gang aft a-gley,
An' lea'e us nought but grief an' pain,*

Cũng vậy, trong bài viết mượn của tiện nhân, hai chuyện khám bệnh và bảo trì xe –bị ép đứng chung, một cách miễn cưỡng – đầu dính líu gì với nhau. Dĩ nhiên là thế, ít nhất trên thực tế và bề mặt. Nhưng xin quý bạn hãy cùng tiện nhân trở lại với trường hợp của Burns và Steinbeck, vòng vo qua ba thế kỷ, từ XVIII, để đi đến kết luận, đúng hơn, *message*, như sau:

- Nếu quý bạn thấy sự liên hệ và giống nhau giữa hai chuyện lãng nhăng kể trên giữa xe và người, giữa *dealer* và *doctor*, thì không cần giải thích.
- Nếu quý bạn không thấy thì xin đành bó tay, không thể giải thích.

Portland, 10 December 2015
NLGO